

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor : **EMANOIL DAN**

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : **I. S. CODREANU**

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni 20 »
 3 luni 10 »
 Străinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI, 5
 Lângă Palatul Justiției
 = TELEFON 16/98 =

Rugăm stăruitor pe onorații noștri abonați din provincie ca abonamentele datorite să le achite prin mandat postal direct la Redacția ziarului *Curierul Judiciar*, pe numele d-lui Codreanu, proprietarul ziarului, singurul în drept a face încasările, sau la prezentare redactorului nostru d-l Ion Bacicu sau încasatorului D. Niculescu, legitimați cu autorizație specială în schimbul numai a chitanțelor cu stampila ziarului, ce vor liberă din registre cu mactă, iar cei din capitală să plătească ea și până acum, vechiului nostru încasator Tudoroiu sau C. Petculescu.

SUMAR

— Semnăturile cambiare, de d-l avocat D-r. D. Gălășescu;
 — O situațiune specială care împiedică perimarea, de d-l avocat Robert Murat;

JURISPRUDENȚA

— Casație I și Curte apel București s. III : *Ministerul de Război s. Cleopatra Hodeanu* (Militarii sub arme, în principiu, nu pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de Război; când însă acești militari sunt însărcinați cu o gestiune particulară, de exemplu: garda la un penitenciar, ei sunt considerați ca prepuși ai Ministerului de Război și acesta ca comitet este răspunzător de daune către cei lezați când din nepriceperea, neprevăderea sau călcarea regulamentelor ar comite delicta sau quasi-delicta);

— Curtea de Casație din Turin (Se poate conveni între doi membri ai unei Societăți, ca în caz de moartea unuia din asociați, asociațul supraviețuitor va continua singur societatea), cu o **Notă**.

Rezumatele Jurisprudenței Curței noastre de casație

— *Casație s. II : No. 1*: Dobrogea. — Proprietate imobiliară. — Loc vândut de stat. — Inalienabilitate. — Loc de casă cedat gratuit de comună. — Alienabilitate. — Art. 51 l. pentru înstrein. bunurilor statului; Art. 26 l. p. regularea proprietății imobiliare în Dobrogea și art. 132 din Constituție. **No. 2**: Autoritatea lucrului judecat. — Inculpat rămas condamnat definitiv prin neapellare. — Persoana responsabilă civilmente. — Dacă poate fi apărută de despăgubiri, în urma apelului său. — Repunerea în discuție a chestiunii penale. —

— *Curtea de Casație s. III : No. 1*: Transport pe C. F. R. — Pierderea parțială a lucrurilor transportate. — Dacă expeditorul poate cere daune după ajungerea lucrurilor la destinație. — Art. 425 c. com. **No. 2**: Expropriere. — Revizuire. — Neadmisibilitate.

Semnăturile cambiare

Nici un text nu ar părea mai ușor de interpretat la prima citire, ca al. 7 al articolului 251 c. com. italian care, pe lângă celelalte condițiuni esențiale ale cambiei, prevede semnătura trăgătorului sau emitentului cu numele și pronumele său, sau cu firma sa socială, și deci, și al. 8 art. 270 c. com. român.

Cu toate acestea spiritul de controversă nu le-a cruțat și diferite chestiuni au fost ridicate cu ocazia aplicării lor.

Firma socială poate fi întrebuințată de un co-

merciant, persoană fizică sau numai de o societate comercială sau civilă care a îmbrăcat forma comercială?

Iscălitura obișnuită a persoanei e valabilă în materie cambiară?

Care e valoarea unei iscălituri abreviate?

Nu mai puțin ca șese sisteme au fost emise ca răspuns întrebărilor mai sus înșirate.

1) Subscrierea unei cambii care nu conține în întregime numele și pronumele iscălitorului e nulă când obligația emană dela un simplu individ. E drept că art. 270 c. c. rom. (251 it.) admite subscrierea făcută cu simpla firmă socială, care poate fi chiar abreviată, dar el nu e aplicabil decât iscălitorilor care emană dela reprezentanții unei colectivități, persoane morale, cum ar fi societățile comerciale.

«Legea admite subscrierea poliței cu firma socială nu pentru că aceasta de a doua ar putea fi întrebuințată de comercianții indivizi, dar pentru că conform limbajului comercial, ea servă a individualiză persoanele juridice, societățile, cărorora le e atribuită precum numele individului».

«Deci dacă ele răspund la două concepții deosebite urmează că și sfera lor de aplicabilitate trebuie să fie diferită»¹⁾.

2) Subscrierea prescurtată e valabilă când e dată prin firma socială a iscălitorului fie că e vorba de un comerciant individ—fie că e chestiunea de o societate comercială. În consecință nu ar fi valabilă numai iscălitura abreviată a unui necomerciant chiar când ea ar constitui firma sa obicinuită²⁾.

3) Subscrierea prescurtată e admisă nu numai când indică firma socială a unui comerciant. Ea e valabilă chiar din partea unui particular mai

¹⁾ Cass. Turin, 5 Martie 1887, Foro. ital. 1887. 1. 549; Neapole, 27 Iunie 1889, Foro. it. 1889. 1. 159; Apel Genova 20 Maiu 1892, Giurista di Genova, 1892, 218—219; Frugoni, Notă. Archivio Giuridico, XXXIX, fasc. 1—3.

²⁾ Vidari-Corso, t. VII, pag. 353, nota 1; Bolaffio, Notă, Foro, it. 1889. 1. 549 și II 391; Cas. Firenze, 13 Oct. 1887, și Ap. Milano, 27 Dec. 1887, Foro. it. 1888, I, 98,

ales când totul se reduce la o scâlciere a numelui ¹⁾.

4) Subscrierea așa cum e cerută de lege cu numele și pronumele [persoanei nu e necesară decât când e chestiunea de emiterea unei cambii sau acceptarea unei poliți. Ea nu e necesară când se dă un simplu aval sau gir ²⁾.

5) Iscălitura obișnuită a persoanei e valabilă în orice calitate și ar asuma obligația cambiară fie ca trăgător sau emitent, fie ca acceptant, girant sau avalist ³⁾.

6) Se poate ca semnătura dată în condițiile mai sus arătate să atragă nulitatea cambiei că atare. Dar dacă partea dela care ea emană nu o neagă ci recunoaște a se fi obligat cambiar, de exemplu cu ocazia facerii actului de protest nu echivalează aceasta cu o notificare a actului și deci implicit cu o renunțare la dreptul pe care îl avea partea de a se prevala de vițiul de formă rezultând din modul neregulat în care s'a dat iscălitura.

«Cred că în atare caz recunoașterea propriei sale iscălituri, conținută într'un act public, cum e protestul, exclude orice îndoială relativ la valabilitatea obligațiunei luate. Ea implică o ratificare a titlului și o renunțare inevitabilă la dreptul de a opune vițiul de formă derivând din neregularitatea subscrierei» ⁴⁾.

E indiscutabil că legea admite două feluri de iscălituri, sau acea formată din numele și pronumele persoanei (numai din numele ei după cod. com. rom), sau firma socială. Și una și alta satisfac cerințele legii.

Neîndeplinirea dispoziției ei atrage numai nulitatea cambiei ca atare, rămânând ca obligația luată să-și producă efectele sale ordinare după natura sa civilă sau comercială.

E însă justă deosebirea făcută de Curțile de casație din Neapole și Torino? Prima nu poate fi întrebuițată decât de un comerciant persoană fizică, iar a doua de persoanele juridice?

Ni se pare că opinia îmbrățișată de Inalta Curte e eronată și două ar fi motivele care pledează în acest sens; declarația făcută de Marcini la Senat și spiritul legii comerciale.

În adevăr din alte dispoziții ale ei se vede clar că legiuitorul acordă comerciantului această

facultate de a întrebuița firma în locul numelui.

Articolul 105 dispune că, din firma socială (ragione sociale) a unei societăți în nume colectiv poate face parte sau numele asociatului, sau firma sa comercială. El pune deci față în față firma individuală cu cea colectivă și admite existența și a uneia și a alteia.

Aceiași dispoziție conține și articolul 114, relativ la societățile în comandită.

«Firma cu care un comerciant se prezintă publicului e ca și pavilionul său. Ea se poate raporta sau la o singură persoană, sau la o societate și poate fi formată sau numai din numele și pronumele persoanei care exercită comerțul, sau să cuprindă și numele altei persoane căreia actualul titular al fondului i-a succedat în comerț»).

În acest sens s'a pronunțat Curtea de casație din Roma la 17 Iunie 1889 și din Torino la 6 Decembrie 1882 ⁵⁾.

Semnătura trebuie făcută în *mod normal* cu numele și pronumele subscriitorului, pentru a putea identifica cu certitudine persoana debitorului, pentru a evita ca posesorul cambiei să nu turbure printr'un echivoc pe o altă persoană care-i cu totul străină de obligația cambiară luată sau să piardă termenele scurte acordate de legiuitor pentru exercițiul drepturilor sale cu căutarea celui obligat în realitate.

Deci pronumele scrise în întregime și însoțit numai de inițiala numelui sau vice-versa nu îndeplinește stipulația legii, căci aceeași inițială poate să corespundă adeseori în mod efectiv la mai multe nume sau pronume diferite din aceeași localitate.

Cu atât mai mult pseudonimul nu poate înlocui numele.

Un atare caz s'a prezentat în 1911 înaintea Curții supreme austriace. El e citat de Alberto Musatti în Riv. di dir. com. 1911, I. 563.

O artistă dramatică, celebră, a semnat o cambie ca acceptantă cu pseudonimul său artistic, sub care era cunoscută și nu cu obscurul său nume civil.

La cererea judiciară de plată a cambiei, artista ridică excepțiunea neîndeplinirii condițiilor legale de formă prescrise pentru atari titluri. Instanțele de fond o resping afirmând valabilitatea lui.

«Subscriind titlul cu numele său artistic ea era perfect conștientă că contractează o obligație cambiară și pentru valabilitatea unei atari obligațiuni nu se cere cu orice preț ca subscrierea să fi fost făcută cu numele său civil; persoana care adoptă un alt nume pentru a pecetlui în-

¹⁾ Ap. Milano, 16 Aug. 1888, Foro. it. Rep. 1888. V. Efecto cambiario, No. 32.

²⁾ Ap. Brescia, 9 Dec. 1886, Foro. ital. Rep. 1887. V. Ef. cambiario, No. 30.

³⁾ *Supino*. Della cambiale, art. 262, No. 138. Il codice di com. commentato t. III. Idem, Riv. di diritto commerciale, 1887, p. 19; *Danieli*, idem, 162—175.

⁴⁾ Pietro Laura, Notă. Nel Giurista di Genova, 1892, 218—219. Ap. Torino, 13 Dec. 1889, Foro, it. Rep. 1890. V. Ef. Cambiario No. 15—17.

⁵⁾ Maghieri, Il dir. comm. it. I § 33, No. 197—202; Foro it. Rep. 1889, V. Società No. 131; Idem 1883, I, 2.

dividualitatea sa, nu poate să se buceure în dauna terților cu care au contractat de dispozițiunea specială și protectoare a legii.

Inalta Curte revizuește această sentință și o modifică, cu drept cuvânt.

Aceia ce distinge o persoană de alta e numele, *signum fiducie ad agnoscendos homines et res*.

Numele civil e expresia concretă a reputației, încrederei pe care o inspiră cuvântul nostru, a calităților intelectuale și morale, a actelor noastre, a întregii noastre activități ca oameni și ca cetățeni.

Când el este întrebuințat ca firmă comercială devine expresia creditului comerciantului, simbolul concret al onorabilității, solvabilității, calităților sale tehnice speciale.

Pe lângă valoarea sa morală dobândește și una pecuniară.

Purtarea unui nume interesând buna ordine socială, legea a făcut din el un institut juridic, prescriind în mod minuțios modul său de dobândire și acela în care s'ar putea schimba la un moment dat, pentru un motiv sau altul, acest semn care **ope legis**, ți-l dă nașterea.

Pseudonimul nefiind însușit în condițiile prevăzute de lege nu poate să-l înlocuiască, nu e un equipotent al său.

Numele sau firma sunt autorizate, recunoscute de lege, iar pseudonimul artistic (le nom de guerre) nu, așa că scris pe o cambie nu poate să oblige pe titularul cambiar.

Nu trebuie apoi să perdem din vedere că ne găsim în materie cambiară, de drept strict, unde nu se poate derogă dela dispozițiile legale.

Cambia e cu desăvârșire un titlu formal, literar. E unul dintre puținele acte moderne solemne, pentru care formalitățile stabilite de legiuitor nu sunt numai un mijloc de probă al contractului ad probatinem, ci condițiuni esențiale pentru eficacitatea sa juridică, ad solemnitatem. Aducerea lor la îndeplinirea *ad litteram* e imperativă, obligatorie.

Dacă titlul nu le cuprind pe toate sau nu corespunde legii, va fi nul, ca atare, pentru motive de formă.

Așa încât atunci când art. 251 c. c. it. exige ca polița să fie iscălită cu numele persoanei —, nu poate însemna altceva decât scrierea cuvântului care reprezintă acel nume — și nu arătarea lui printr'o simplă inițială sau înlocuirea-i printr'un pseudonim.

Poate că părerea susținută e cam severă, fiind inspirată de un formalism prea rigid, dar legea trebuie aplicată așa precum e, «dura lex sed lex», și această ultimă critică nu s'ar putea îndrepta decât în contra legii însă-și, de jure condendo,

și nu în contra modului nostru de a o aplica căci *non de legibus sed secundum leges judicare debet*.

La noi art. 251 c. com. it. a fost modificat, art. 270 corespunzător, al. 8 prescriind semnătura numai a **numelui**.

Dar ce se înțelege în acest caz prin nume?

Desbaterile parlamentare ne pot procura oarecare lămuriri din acest punct de vedere. Cu ocazia discutării art. 270 (250 din proiect) s'a propus ca pe lângă nume să se ceară și arătarea pronumelui. Propunerea a fost respinsă, căci în proiect prin **nume** legiuitorul nu înțegea decât **pronumele** din amendament, așa că articolul a trecut în textul definitiv neșchimbător.

Cu acea ocazie s'a răspuns propunătorului: «numele individualizează iar prenumele sau numele din botez nu e necesar și poate figură numai cu inițiala. O persoană cu numele mai lung, adesea iscălește în comerț numai cu inițiala prenumelui și ar fi nedrept ca titlul să se considere nul fiind-că semnatarul și-a pus numele astfel cum de obicei și-l scrie fără a înșiră literile toate ale prenumelui său».

Dar dacă chestiunea modului de subscriere al prenumelui e tranșată la noi în acest mod, nu tot astfel e cu cazul în care prenumele e scris în întregime și numele indicat printr'o simplă inițială sau înlocuit printr'un pseudonim.

Controversa arătată și soluțiunea dată se pot transpune și în dreptul nostru, chiar când acest fel de a semna ar corespunde iscăliturii obișnuite a persoanei.

Principiile stabilite cu ocazia discuțiunii problemei precedente ne ușurează cu desăvârșire deslegarea ultimei chestiuni, cea dacă semnătura abreviată (scâlciată) pusă pe o cambie e valabilă?

Am văzut că legea cere arătarea numelui ceea ce înseamnă scrierea cuvântului care reprezintă acel nume și nu numai simpla sa inițială.

Însă oricare cuvânt poate fi privit dintr'un punct de vedere dublu, din punct de vedere **absolut grafic** adică acel al seriei de silabe și litere care-l compun și ca *semn reprezentativ* al unei noțiuni, idei, unei persoane, unei calități.

E dela sine înțeles că atunci când legiuitorul a prescriș dispozițiunea sa a avut în vedere acest al doilea sens al cuvântului și nu primul, această calitate a lui de a individualiza.

Indicându-se într'o semnătură dată pe lângă numele individual și cel de familie, chiar abreviat, ni se dă o reprezentare, o individualizare sigură a persoanei obligate. Când numai câteva litere sunt suprimate sau sunt în mod inexact ortografiate, el își îndeplinește suficient funcția sa

juridică de a se distinge de altul. El satisface motivul prescripției legale.

Alt fel s'ar ajunge la acest rezultat cu desăvârșire absurd de a se admite că numele căruia din punct de vedere grafic îi lipsește ultima vocală să fie considerat că nu are nici o valoare cambiară.

Regulele stabilite se aplică nu numai când e chestiunea de trăgător sau de emitător, ci de orice obligație cambiară, de acceptare, aval, gir cu toate că codul nu repetă pentru ele principiul semnăturii prin nume sau prin firma socială.

Nu se pot supune unui regim deosebit obligații care sunt de aceeași natură. Pe cale de analogie atât de perfect aplicabila în acest caz, se ajunge la unitatea sistemului: *ubi eadem legis ratio, ibi eadem dispositio vigere debet*.

«Dispozițiile legii relative la acest titlu sunt cu desăvârșire *corelative* recurgând toate la acelaș scop, care e obligarea solidară a tuturor celor ce figurează pe poliță. Ele se pot estinde pe cale de analogie»¹⁾.

Aceste câte-va observații mi-au fost sugerate de sentința No. 979 a Trib. Ilfov s. II-a com. care a admis ca valabilă subscrierea unei cambii făcută de un comerciant cu firma predecesorului său deși firma sa comercială înscrisă era alta.

1 Iunie 1915, București

D-r GĂLĂȘESCU
Avocat

O situațiune specială care împiedică perimarea

Proprietarul prin gir al unei cambii, pentru ași putea conserva drepturile sale contra giranților anteriori, trebuie să intenteze acțiune cambială în termen de 15 zile de la data protestului.

Dacă art. 66 pr. civ. presupune că o acțiune este efectul împotrivirii datornicului de ași recunoaște și executa obligațiunea, acțiunea cambială conf. art. 345 c. com. este și o măsură de conservare luată în contra giranților anteriori. Facultatea lăsată creditorului unei datorii civile, de a alege el momentul când să acționeze pe debitorul său, este suprimată creditorului a cărui titlu este constat printr'o cambie deținută prin gir.

De aceia foarte des se întâmplă, mai ales Caselor de Bancă, care fac sconturi de portofolii, de a introduce acțiunile numai, forțate fiind de art. 345 c. com. pentru a obține o înregistrare a acestor acțiuni, care să arate că au fost introduse în termen de 15 zile de la data protestului, fără însă a face vre-o cerere de termen sau vre-o diligență pentru a-l obține.

Cabinele de Bancă nu ar avea interes de multe ori, să acționeze, dacă nu ar fi decăderile din protest și din art. 345 c. com. căci deseale afaceri cu

clienții lor, le dau posibilitatea de plată sau de aranjamente. Clientul unei Case de Bancă are tot interesul de ași menține creditul, iar diferitele fluctuațiuni ale pieței simțite de debitor și cunoscute de creditor, dau naștere la îngădueli și ușurințe de plată, care foarte de multe ori servesc atât debitorului cât și creditorului, pentru că nu în totdeauna neglijența sau reaua credință, sunt cauza neprezentării debitorului la plată, în ziua scadenței sau în lăuntru celor 15 zile următoare.

De aceia aceste acțiuni cambiale de multe ori rămân numai introduse, *fără a li se fixa termen de judecată*, timp de un an și mai mult.

Acțiunile acestea, pot fi ele perimate, conf. art. 257 pr. civ. și 903 c. com. după un an de la data înregistrării?

Pentru ca o acțiune, opoziție, contestație, apel, etc. să poată fi perimată, trebuie ca partea să fi lăsat să treacă doi ani în materie civilă și un an în materie comercială, de la *cel din urmă act de procedură*. Dacă această condițiune este îndeplinită, judecătorul poate declara perimarea, după cererea părții interesate. Prin urmare nu va putea fi vorba de perimarea unei acțiuni, dacă pârâțul nu a făcut cerere în acest sens, conf. art. 257 pr. civ. Nu poate exista de asemenea perimare dacă nu există un act de procedură de la care să fi început a curge termenul de un an sau de doi.

Cum s'ar putea socoti că s'a împlinit acest termen, când punctul lui de plecare lipsește?

Vechiul art. 257 pr. civ. în redacțiunea lui nu definea, ce se numește un act de procedură, și de aceia doctrina s'a văzut obligată a-i căuta definițiunea, fie în principii generale ale procedurii civile, fie în natura specială a perimării. Tocilescu în vol. II pag. 567 nota 2, spune că: «prin act de procedură se înțelege, ori ce fapt pozitiv inpus de lege în sarcina inițiativei părții, contra căreia se cere peremțiunea, în vedere de a se ajunge la soluțiune prin judecată, a chestiunii desbălută între litiganți.», definițiune adoptată și de Curtea de Casație în Secțiuni unite în deciziunea No 31 din 1873. Așa dar după această definițiune și înaintea de 1900, actul de procedură, era faptul care trebuia sa se nască în deslegarea pricinii, din inițiativa părții contra căreia se cere peremțiunea; iar peremțiunea era pentru partea pârâtă în peremțiune, sancțiunea neglijenței sale.

Alții defineau actul de procedură, scoțându-i senzul prin analogie din art. 111 pr. civ. definind ca act de procedură însăși acțiunea și găsind că această definițiune se aplică și în materie de perimare.

Nesiguranța această a durat până în anul 1900, când pentru a se curma discuțiunea, legiuitorul însuși definește actul de procedură, și spune lămurit dela cine trebuie el să emane:

Art. 257 actual «Actul de procedură este ori ce dispoziție pe care a încuviințat-o judecătorul, în cercetarea pricinii» iar act întrerupător de peremțiune se consideră: «ori ce act de procedură făcut de partea interesată cu caracter contradictoriu».

Prin urmare termenul de perimare începe a curge conf. redacțiunii actuale a art. 257, numai de la dispozițiunea pe care ar încuviința-o judecătorul în cercetarea pricinii. Lipsește această dispozițiune, lipsește punctul de plecare, și timpul trece fără a

¹⁾ Suprema Corte di Torino, 25 Aprilie 1887, Legge XXVII I. 805.

purta consecința juridică din punctul de vedere al perimării. Insuși legiuitorul în expunerea sa de motive, arată că a definit ce însemnează actul de procedură în art. 257 adică în materie de perimare, cu deosebire de ceea ce se înțelege din art. 111 pr. civ.

În urma acestor lămuriri date de lege, mai poate rămâne în picioare definițiunea actului de procedură dată de doctrina veche, care definind se călăuzea de art. 111 pr. civ. ?

Sau acea definițiune dată de către def. Tocilescu în vol. II al tratatului său, când pentru el actul pleacă de la parte, iar pentru legiuitorul actual el pleacă de la judecător ?

De sigur că nu.

Pentru că după definițiunea veche actul de procedură emană de la parte, iar astăzi el este o măsură încuviințată de Judecător în cercetarea pricinii. Mai mult încă, art. 257 arată lămurit, că numai actele întrerupătoare de perimare emană de la parte, prin opoziție cu actele de procedură, care emană numai de la Judecător.

Dacă acțiunile cambiale înregistrate numai, și fără vre-o altă încheiere ar fi o neregulă de administrațiune interioară a instanței și un sistem neexplicabil față de interesul presupus al reclamantului, totuși simpla înregistrare, fără nici o dispozițiune luată de Judecător în cercetarea pricinii, socotim că face să lipsească unei astfel de acțiuni, termenul de la care să înceapă a curge perimarea; lipsește astfel posibilitatea ca în împrejurări de acestea, să se poată perima o acțiune. Temeiurile noastre s'a văzut că le scoatem din lămuririle date de legiuitorul din 1900, din expunerea de motive și din definițiunea clară pe care o dă art. 257 actului de procedură, contrazicând o doctrină anterioară și complectând un text ne lămurit.

Pentru aceste motive cred, că acțiunile, opozițiunile, contestațiile, etc. la care nu s'au luat nici o dispozițiune întru cercetarea pricinii, nu pot fi perimate, căci așa rezultă din comparațiunea dintre redacțiunea textului actual al art. 257 pr. civ. și din expunerea de motive, față de textul și de doctrina veche.

Lipsind actul de procedură, lipsește «dies a quo» de la care începe a curge termenul de perimare și fără de care ea nu se poate concepe.

Iași

ROBERT MURAT

Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 23 Iunie 1915

Președenția d-lui C. R. MANOLESCU, președinte

Ministerul de război cu Cleopatra Glodeanu

Militari. — Ministerul de război. — Prepuși. — Comitent. — Daune. — Aprecieri suverană a instanțelor de fond. — (Art. 1000 al. 3 c. civil).

În principiu, militarii sub arme și în tot timpul serviciului nu pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de război, pentruca acesta să fie răspunzător de faptele lor, ca comitent, în baza art. 1000 c. civil, însă acest principiu încetează de a avea aplicațiune de câteori se va constata că între Minister și militar au intervenit

fapte noi cari stabilesc un raport juridic dela comitent la prepus, cum ar fi atunci când militarii au fost însărcinați de Minister cu o gestiune particulară sau cu un act care nu derivă direct și imediat din obligația de instrucție militară sau de apărare a țării.

Constatarea și aprecierea faptelor din care rezultă raportul juridic dela comitent la prepus constituie o gestiune care intră în atributul suveran al instanțelor de fond.

Decizia No. 422/915. — Respins recursul făcut de Ministerul de război, contra deciziei No. 61/915¹⁾ a Curții de apel București s. III, dată în proces cu Cleopatra Glodeanu.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l Avicultor Florescu;

Pe d-l avocat Stravolca, în desvoltarea motivului de casare; și

Pe d-l avocat Xenii, în combateri.

Deliberând,

Asupru motivului de casare :

«Exces de putere, greșită interpretare și aplicare a art. 1000 al. III c. c. Am susținut înaintea Curții de apel că Ministerul de război având puțința de alegere, care este baza răspunderii patronului pentru actele prepusului său, nu poate fi considerat ca un comitent față de militari în timpul serviciului lor sub arme, fie că ei îndeplinesc serviciu exclusiv în legătură cu acest serviciu militar fie că îndeplinesc servicii în care apărarea țării și ordinea publică sunt interesate și că paza penitenciarelor fiind un serviciu în care ordinea și siguranța publică sunt interesate, nu poate fi considerată ca un act de gestiune particulară. Curtea de apel, deși recunoaște în principiu dreptatea ministerului de război, consideră totuși serviciul de pază al penitenciarelor ca un act de gestiune particulară iar pe soldatul autor al delictului ca prepus al său și ca consecință condamnă pe Minister a plăti daune. Procedând astfel Curtea comite un exces de putere și face o greșită aplicare a art. 1000 al. III c. civ.

Având în vedere decizia s'nsusă recursului din care se constată că ambele instanțe de fond au obligat pe recurentul Minister de Război, ca comitent, să plătească intimatului o sumă de bani, cu titlu de daune pentru că fiul său, sublocotenentul N. Glodeanu, pe când făcea rondul sentinelor, ca șef al gărzii penitenciarului Mislea, a fost împușcat de soldatul Ion Dumitru;

Având în vedere că Ministerul de Război a invocat la instanța de fond între alte mijloace de apărare și pe acela care face obiectul motivului de recurs și anume că Ministerul de Război nu poate fi considerat ca comitent al soldatului Ion Dumitru și deci răspunzător de faptele acestuia și că nici serviciul pentru paza penitenciarelor nu poate fi considerat ca un act de gestiune particulară;

Considerând că, în principiu, militarii sub arme și în tot timpul serviciului nu pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de Război, pentruca acesta să fie răspunzător de faptele lor, ca comitent, în baza art. 1000 c. civ., însă acest principiu încetează de a avea aplicațiune de câte ori se va constata ca între Minister și militar au intervenit fapte noi cari stabilesc un raport juridic dela comitent la prepus, cum ar fi atunci când militarii au fost însărcinați de Minister cu o gestiune particulară sau cu un act care nu derivă direct

¹⁾ A se vedea tot în acest număr la pagina 492.

și imediat din obligația de instrucție militară sau de apărare a țării;

Că constatarea și aprecierea faptelor din care rezultă raportul juridic dela comitent la prepus constituie o gestiune care intră în atributul suveran al instanțelor de fond;

Considerând că, în speță, Curtea de apel constatând că paza penitenciarului Mislea, cu care a fost însărcinat între alții, soldatul Ion Dumitru, constituie un act de gestiune particulară, care a dat naștere unui raport juridic dela comitent la prepus și obligând pe Ministerul de Război, ca comitent, să plătească daunele cauzate de militar cu ocazia acelui act de gestiune particulară, prin aceasta, Curtea de apel a făcut o justă aplicațiune a art. 1000 c. civ.;

Că, prin urmare, motivul de casare fiind nefondat și rucursul cată să fie respins;

Pentru aceste motive, respinge, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. III

Audiența dela 11 Martie 1915

Președenția D-lui I, Baștea, Consilier

Deciziunea civilă No. 61

Militarii sub arme însărcinați cu gărzile la penitenciar. — Dacă pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de Război și acesta ca comitent răspunzător de daune față de cei lezați, când prin nepriceperea, neprevăderea, nepaza regulamentelor ar comite orice fel de delict sau quasi delict care ar produce și daune? Art. 1000 al. 3 c. civil.

Militarii sub arme și în timpul serviciului, în principiu, nu pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de Război; când însă acești militari sunt însărcinați de autoritatea superioară cu o gestiune particulară sau cu o însărcinare care nu are de scop direct și indirect interese de ordine sau instrucție militară sau apărare militară a țării, cum ar fi pompierii pentru stingerea incendiilor, gărzile la penitenciar, conducerea de vehicule cu animale înhămate sau nu, etc. sunt considerați ca prepuși ai Ministerului de Război, care ca comitent urmează a dezdăuna pe cei lezați, căci lui aparținut alegerea să încredințeze asemenea servicii sau însărcinări.

Curtea,

Având în vedere atât apelul făcut de Ministerul de Război, cât și cel de Cleopatra Glodeanu, în contra sentinței No. 429/914 a Trib. Ilfov s. IV-a, prin care cel dintâi este obligat a plăti celui din urmă 30000 lei daune și 300 lei cheltueli de judecată, proveniți din omorârea Sublocotenentului N. Glodeanu, care ca șef al gărzii penitenciarului Mislea, pe când făcea rondul santinelor a fost împușcat de soldatul complectăș Ion Dumitru;

Având în vedere că, prin apelul său Ministerul de Război cere a se respinge acțiunea îndreptată în contra sa de către Cleopatra Glodeanu pe următoarele motive:

1. Că soldatul care a împușcat pe Sub-Lt. N. Glodeanu fiul intimitei Cleopatra Glodeanu, nu eră prepus al Ministerului;

2. Că Cleopatra Glodeanu nu și-a justificat calitatea în a exercita acea acțiune;

3. Că culpabil de accidentul care a produs moartea a fost însuși victima;

4. Că Ministerului în această împrejurare nu i se poate atribui nici o culpă;

5. Că, în orice caz, suma de 30000 lei, acordată de Tribunal este prea mare și deci cată a fi redusă;

Având în vedere că cealaltă apelantă Cleopatra Glodeanu, cere a i se majoră daunele acordate;

Ascultând pe ambele părți în dezvoltarea orală a motivelor de apel și văzând și toate actele prezentate și concluziunile scrise;

Având în vedere că, din complexul tuturor acestor acte și debateri rezultă în fapt următoarele: defunctul Sublocotenent N. Glodeanu, fiul apelantei Cleopatra Glodeanu, comanda detașamentul de soldați care formă garda trimisă pentru paza penitenciarului Mislea. În noaptea de 9—10 Iunie 1912, pe când voiă să facă rondul santinelor, spre a se convinge că paza se face în bune condițiuni, a fost împușcat de către soldatul complectăș Ion Dumitru, care eră de santinelă la ghereta No. 4, și întrucât soldatul în apărarea sa pretindea că victima la strigarea „să-și dea parola“ nu și-a dat-o, ba chiar ar fi voit să-ismulgă arma din mână, în care caz fapta se consideră ca justificată și când afacerea fiind deferită instrucției militare, aceasta la trimes în judecata autorităților judecătorești militare acuzat pentru crimă de omor cu voită, Consiliul de Război al Corpului II de armată, prin sentința sa definitivă cu No. 52 din 1913, constată că omorul a fost comis numai prin imprudență, neprevădere, nepaza regulamentelor, etc. și făcând aplicația art. 248 c. p., l'a condamnat la un an și jumătate închisoare corecțională și 500 lei amendă;

În ce privește primul punct al apelului Ministerului de Război:

Considerând că, dacă este necontestat în drept, că militarii sub arme și în timpul serviciului, nu pot fi considerați ca prepuși ai Ministerului de Război—căci, fiind chemați și recrutați în virtutea legei care impune obligația tuturor Românilor de a satisface sarcina pentru apărarea militară a țării, în care puțința și ideea de alegere este exclusă, totuși, când însă acești militari chemați fără alegere, în scopul sus arătat sunt însărcinați de autoritatea superioară cu o gestiune particulară, sau cu o însărcinare care nu are de scop direct și imediat interese de ordine sau instrucție militară sau apărare militară a țării, cum ar fi pompierii pentru stingerea incendiilor, gărzile la penitenciar, conducerea de vehicule cu animale înhămate sau nu etc., când soldații dar însărcinați cu îndeplinirea unor astfel de servicii care n'au nici-o legătură directă cu scopul pentru care au fost recrutați, prin nepricepere, neprevădere, nepaza regulamentelor ar comite orice fel de delict, sau quasi delict, care ar produce și daune, doctrina și jurisprudența sunt de acord a stabili, că în asemenea cazuri soldații sunt considerați ca prepuși ai Ministerului, care ca comitent urmează a dezdăuna pe cei lezați căci lui aparținut alegerea, cui să încredințeze asemenea servicii sau însărcinări;

Considerând, de altmintrelea, că serviciul de gardă pentru penitenciar este un serviciu de gestiune particulară, rezultă și din legile bugetare ale Ministerului pe anul 1911-1912 și 1913-1914 din care se vede trecute la cheltueli anume sume pentru anumite trupe puse în serviciul altor ministere și în special pentru trupele

însărcinate cu ținerea gărzilor; ori, în fapt, este necontestat că direcția, administrația și privigherea penitenciarelor prin legile lor organice au aparținut în acele timpuri Ministerului de Interne dela care a trecut astăzi la cel de justiție;

Considerând că, așa fiind, rezultă categoric că în momentul când soldatul complectas Ion Dumitru a împușcat pe victima sublocotenent N. Glodeanu deși militar depinzând de Ministerul de Război, a avut o însărcinare de gestiune particulară pusă în serviciul Ministerului de Interne și, ca atare, putând fi considerat ca prepus al celui de război și acesta ca comitent urmează a fi răspunzător conf. art. 1000 c. c. de daunele produse de delictul comis de prepusul său;

In ce privește al doilea motiv:

Considerând că din actul de naștere No. 3547/913 eliberat de ofițerul stărei civile din Brăila, rezultă că victima era fiul Cleopatrei Glodeanu, fapt de almintrelea necontestat de părți;

Considerând pe de altă parte că din certificatul Administrației Financiare a Capitalei cu No. 65542/914 se mai constată că Cleopatra Glodeanu nu are nici o avere imposabilă cu care să fie trecută în roluri;

Considerând că și din certificatul No. 124882/914 al Ministerului de Finanțe se mai constată iarăși că Cleopatra Glodeanu, cu fica sa minoră, sunt trecute între pensionarii statului cu suma de 91 lei și 10 bani ca pensie lunară;

Având în vedere dar că fiind dovedit că Cleopatra Glodeanu este mama victimei sublocotenent N. Glodeanu iar suma de 91 lei și 10 bani ce ca pensie primește pe fiecare lună, e evident insuficientă ca să se poată întreține împreună cu fica sa, calitatea dar de a exercita această acțiune este bine stabilită întrucât conform art. 187 c. c. dacă victima, fiul său, ar fi trăit ar fi fost obligat să ajute și să procure mamei sale cele necesare existenței, proporțional cu averea sa;

In ce privește cel de al treilea motiv:

Având în vedere că Ministerul pretinde că din primele acte dresate cu ocazia împușcării victimei precum și din depunerile unor martori ascultați atât de Tribunal cât și de Curte, ar reeși că defunctul prin culpa sa ar fi provocat și pricinuit acel accident, căci dacă ar fi voit să-i smulgă din mâna sentinelei Ion Dumitru arma sa, acesta n'ar fi făcut uz de ea, ori dacă a făcut era în dreptul său, căci în asemenea ocaziuni sentinela, după regulamente și instrucțiunile ce le avea, trebuia să se comporte așa ori cine ar fi fost agresorul său, fie chiar șeful său;

Considerând că, acest sistem de apărare pe lângă că nu rezultă clar și neîndoios din actele prezentate și depunerile martorilor la care s'a referit, dar din contra prin sentința definitivă a Consiliului de Război, sus arătat, se constată și se stabilește că tocmai santinela s'a făcut vinovată de imprudență, neprevedere și nepaza regulamentului, când a comis delictul ce i se impută, și care a cauzat moartea victimei, pentru care a fost definitiv condamnat, căci dacă cum se susține că victima ar fi provocat accidentul prin culpa sa și deci santinela era în dreptul său a face uz de armă, este evident că condamnățiunea nu ar fi avut loc, căci nu se poate concepe ideea că cineva poate fi condamnat penalicește pentru un fapt ordonat de lege și regulamente a-l face;

In ce privește al patrulea motiv de apel:

Având în vedere că, prin acest motiv Ministerul de Război tinde a dovedi că nu a fost în culpă;

Având în vedere că, întrucât mai sus se stabilește că soldatul Ion Dumitru e culpabil de uciderea Sub-Lt. N. Glodeanu, fapt care a cauzat prejudiciu apelantei Cleopatra Glodeanu și că este prepus al Ministerului de Război, care ca comitent este ținut să răspundă asupra daunelor produse de prepusul său, fie că s'ar stabili sau nu vre-o culpă Ministerului, aceasta n'ar mai avea nici o influență în soluția procesului;

In ce privește al cincilea motiv de apel:

Având în vedere că, după cum mai sus se stabilește apelanta Cleopatra Glodeanu avea nevoie și dreptul de a cere sprijin și dela fiul său, dacă ar fi trăit, ca să-i procure alimente pentru întreținere, în asemenea condițiuni, cesiunea ce urmează a se examina este a se vedea în ce proporție ar fi fost obligat fiul său, ca astfel să se poată fixa și quantumul daunelor;

Având în vedere că, după legea de organizare militară apunamentele ce primește un sublocotenent sunt de 260 lei lunar, și o diurnă de 50 lei, la care urmează a se face rețineri pentru pensie;

Considerând că, oricare ar fi avansarea în grad ce natural aproape trebuie să o aibă ofițerul, cheltuelile pentru întreținere, îmbrăcăminte, care sunt costisitoare, precum și cele de reprezentatii sunt atât de multe și necesarii în cât cu multă prudență, prevedere și economie, le poate acoperi cu solda, ca să mai rămână un modest plus care să servească pentru îndeplinirea și altor obligațiuni naturale pentru procurarea de alimente ascendenților săi, care se găsesc în asemenea condițiuni d'a recurge la copii lor pentru a fi întreținuți;

Considerând că, în speță, din depunerea martorului Căpitan C. Davidescu, casier al regimentului în care a servit victima, se constată că defunctul rezerva o parte din solda sa, pentru a o trimite mamei și sorei sale;

Având în vedere că, Cleopatra Glodeanu, prin delictul comis de Ion Dumitru, prepus al Ministerului de Război, a încercat daune atât materiale căci pe viitor va fi lipsită de sprijinul și ajutorul de întreținere ce avea dreptul a pretinde și obține dela fiul său cât și altele morale, provenite din durerea ce ca mamă a simțit-o pentru pierderea fiului său;

Având în vedere toate aceste considerațiuni de ordine morală și materială, apreciind asupra sumei cu care ar fi putut fi ajutată și asupra quantumului de daune încercate și care urmează a se acorda apelantei Cleopatra Glodeanu, Curtea în aprecierea sa le fixează la suma de 18000 lei; și din acest punct de vedere apelul Ministerului de Război, trebuie să fie primit reducând suma de 30000 lei din sentința apelată la cifra de mai sus.

In ce privește apelul făcut de Cleopatra Glodeanu:

Având în vedere faptele și motivele mai sus stabilite din care reese că nu numai că nu trebuie a fi majorate, daunele acordate de Tribunal, dar urmând a fi reduse la suma de 18000 lei, apelul său urmează a fi respins ca nefondat;

Având în vedere că, Ministerul de Război căruia i se admite în parte apelul, nici prin petiția de apel, nici prin concluziuni, n'a cerut cheltueli de judecată și întrucât Cleopatrei Glodeanu i s'a acordat de Tribunal lei 300 justificate în deajuns cu taxele, timbrele și onorariile de avocat, în susținerea pretențiilor sale, urmează a fi menținute.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier I. Baștea, Curtea decide, etc.

Curtea de casație din Turin

— 30 Decembrie 1912 —

Societate. — Continuarea ei după moarte. — Asociat unic. — Art. 1868 C. civ. fr., 1732 C. civ. ital. (art. 1526 C. civ. rom).

Se poate conveni între doi membri ai unei societăți, că în caz de moartea unuia din asociați, asociatul supraviețuitor va continua singur societatea.

(Din Sirey, 1912, 4, p. 30).

OBSERVAȚIE. — Această soluție, luată *ad lit-*

teram, este inadmisibilă, pentru că o societate nu poate să existe decât între mai multe persoane, fiindcă societatea este un contract prin care cel puțin două sau mai multe persoane se învoiesc a pune ceva în comun, în scopul de a împărtăși foloasele ce ar putea rezulta din această întreprindere (art. 1491 C. civ.). O societate presupune deci cel puțin doi asociați. Vezi Cesare Vivante, *Tratato di diritto commerciale*, II, 304; Répert. Sirey, V° *Sociétés commerciales*, 5599 și autoritățile citate acolo.

(N. R.)

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE

CASAȚIE S. II

Recurentul Neculai Bobeș prin d-l avocat Barotzi.

Intimata Administrația financiară Constanța, N. A. Popa ș. a. prin d-nii avocați D. Dobrescu și I. Dem. Popescu.

* **Dobrogea. — Proprietate imobiliară. — Loc vândut de stat. — Inalienabilitate. — Loc de casă cedat gratuit de comună. — Alienabilitate. — Art. 51 l. p. înstrein. bunurilor statului; Art. 26 l. p. regularea proprietății imobiliare în Dobrogea și art. 132 din Constituție.**

1. a) Nulitatea întemeiată pe inalienabilitatea imobilului urmărit privind ordinea publică legală, poate fi propusă deadreptul înaintea Curții de casație, dacă nu cere o verificare a elementelor de fapt.

b) Prin art. 51 din legea pentru instrăinarea bunurilor statului, prin art. 25 din legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea și art. 132 din Constituție nu s'a acordat inalienabilitatea de cât locurilor vândute de stat, nu însă și locurilor de casă cedate în mod gratuit de comună. (Cas. II decizia, civilă No. 78 din 6 Aprilie 1915 prin care s'a respins recursul făcut contra ordonanței de adj. No. 851/914 a Trib. Constanța).

Recurentul I. M. Taifas prin d-l avocat N. Alexescu.

Ministerul Public prin d-l Procuror M. Vidrașcu.

Autoritatea lucrului judecat. — Inculpat rămas condamnat definitiv prin neapelare. — Persoană responsabilă civilmente. — Dacă poate fi apărută de despăgubiri, în urma apelului său. — Repunerea în discuție a chestiunii penale.

2. Când instanța penală judecă un apel făcut de persoană civilmente răspunzătoare, este în drept să examineze circumstanțele faptului penal și constatând o cauză legală de scuză a infracțiunii să apere de despăgubiri pe acea persoană, chiar dacă condamnarea penală a rămas definitivă prin neapelarea din partea condamnatului, neputând-se invoca autoritatea lucrului judecat, fiindcă lucrul judecat definitiv în penal nu stinge dreptul de apărare al persoanei civilmente responsabilă. (Cas. s.

*) Cele însemnate cu * steluță vor fi publicate în extenso în numeroarele viitoare.

II, decizia penală No. 892, din 6 Aprilie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra sentinței Trib. Ialomița No. 2606/914).

CASAȚIE S. III

Recurentul Sigm. Prager prin d-l avocat N. G. Saita.

Intimatul Dir. generală a C. F. R. prin d-l avocat Em. Otulescu.

Transport pe C. F. R. — Pierderea parțială a lucrurilor transportate. — Dacă expeditorul poate cere daune după ajungerea lucrurilor la destinație. — Art. 425 c. com.

1. Din modul cum e redactat art. 425 din codul de comerț rezultă că dreptul de a pretinde daune de la căraș pentru pierderi sau stricăciuni, după ajungerea lucrurilor la destinație, nu se pierde de expeditor, ci numai se extinde și asupra destinatarului.

Interpretă greșit, deci, tribunalul acest text când decide că expeditorul pierde dreptul de a pretinde daune, din moment ce marfa a ajuns și a fost primită de destinatar și că numai destinatarul are de aici înainte un atare drept (Cas. s. III, decizia No. 249, din 24 Aprilie 1915, prin care s'a casat sentința Trib. Ilfov s. I. No. 914/914.)

Recurenta Direcția generală a C. F. R. prin d-l avocat G. Pretorian.

Intimatul Iorgu Radu, lipsă.

Expropriare. — Revizuire. — Neadmisibilitate.

2. Nu există dreptul de revizuire în contra unei sentințe a tribunalului, prin care s'a declarat expropriat un imobil pentru cauza de utilitate publică. (Cas. s. III, decizia No. 278, din 4 Mai 1915, prin care s'a respins recursul contra sentinței Trib. Tutova No. 20/915)

Legile rurale față cu legea pentru trecerea în proprietatea statului a moșiilor stăpânite de persoane juridice cu caracter de utilitate publică din 18 Martie 1912 față și cu art. 132 din Constituție, de d-l Matei I. Dimitriu. — Prețul 1 leu.